

LBRIS

We know
books

MARIA COSNICEANU

Dictionar

DE PRENUME

ȘTIINȚA

Nume de familie – nume pe care-l poartă toți membrii aceleiași familii și care se transmite prin moștenire din tată în fiu (de ex., *Ciobanu*: Gheorghe Ciobanu, Ion Ciobanu, Nicolae Ciobanu, Elena Ciobanu etc.).

Patronim, nume patronimic – nume format de la prenumele tatălui, în forma primară sau cu diferite sufixe, care indică descendența, filiația sau genealogia pe linie paternă (*Anton al lui Miron* = Anton Miron, Anton Mironescu; *Ilie al lui Toma* = Ilie Toma, Ilie Tomescu; *Vasile al lui Petrache* = Vasile Petrache etc.).

Matronim – nume de familie format de la prenumele mamei (Ion Achilinei, Simion Leancă, Vasile Parasca etc.).

Hipocoristic (< gr. *hipocorizomai* „vorbesc în termeni mângâietori”) – formă dezmiertătoare a prenumelui rezultată din prescurtarea (trunchierea) lui sau prin derivarea cu sufixe (*Leca, Ionel, Nuța, Vasilița* etc.).

Supranume – patronime, matronime, porecle, numiri de stări sociale, de ocupații și alte determinative ale prenumelui care s-au extins de la persoana supranumită asupra membrilor familiei sale și asupra urmașilor săi, devenind, în cele din urmă, nume de familie.

Termenii aceștia se folosesc, deoarece termenul *nume*, devenind prea general și polisemantic, în fiecare caz aparte necesită precizări (ce fel de nume).

Pentru formula oficială de denotație folosită în actele de identitate sunt specifici termenii *numele* și *prenumele*, *numele* însemnând *numele de familie*.

Autorul

A

Aculina

Actualul prenume **Aculina** are la bază prenumele personal roman **Ácvila** (**Áquila**), provenit din substantivul comun latin *áquila*, cuvânt care nu s-a păstrat în limba română, fiind substituit prin *vultur* (< lat. *vultur, -uris*). În Antichitate vulturul era considerat pasăre sacră și folosit ca simbol al lui Jupiter, care era divinitatea supremă. Adesea zeii din Babilon erau simbolizați prin vulturi. Apoi, pe stindardul (steagul) legiunilor romane de asemenea era înfățișat un vultur. Valoarea simbolică a acvilei romane a facilitat folosirea acestui substantiv ca nume de persoană, valoare care a fost preluată de civilizația postromană. Figuri simbolice reprezentând un vultur se întâlnesc, pe parcursul secolelor, și pe stemele, monedele, peceteile, steagurile unor țări, inclusiv cele ale Republicii Moldova, stema căreia reprezintă, în plan mare, un vultur, adică Acvila romană cu o cruciuliță în cioc.

De la **Ácvila**, cu sufixele *-inus* și *-ina*, s-au format prenumele **Acvilinus** și **Acvilina**, la origine fiind adjective cu sensul „de vultur, ca de vultur, vulturesc, vulturească”. Adjectivele *acvilin* și *acvilină* se folosesc și azi în limba română, în îmbinările *nas acvilin* = nas coroiat ca ciocul acvilei; *privire acvilină* = privire foarte ageră, pătrunzătoare, privire de vultur, ca de vultur.

Prenumele **Acvilin** și **Acvilina**, purtate de creștinii din primele secole ale erei noastre, au devenit calendaristice și s-au răspândit în Europa. Prin intermediar grecesc acestea pătrund în antroponimia popoarelor slave, de la ucraineni trecând apoi și la români. În documentele moldovenești sunt atestate: **Achilina** (1588) și formele hipocoristice **Chilia** (1546) și **Chiliana** (1599, 1792, țin. Orhei).

În Calendarul creștin ortodox (stil vechi), la 20 aprilie este atestată Sfânta muceniță **Achilina**. De la această formă oficială au devenit răspândite formele populare **Chilina** și **Chilica**. La ruși, de la forma calendaristică **Achilina**, a devenit foarte populară forma **Aculina**, care în circulație a înlocuit-o pe **Achilina**. De la ruși numele **Aculina** a trecut și la români, fiind considerat un prenume nou, cu o serie de hipocoristice mai noi: **Culina, Lina, Alina** etc.

Achilina și **Chilina** circulă azi ca nume de familie, provenite din matronime, persoana respectivă fiind identificată inițial prin prenumele mamei.

Adam

Adam reproduce numele biblic **Adam**, format de la un cuvânt ebraic cu sensul de „lut roșu”, din care, conform mitului biblic, Dumnezeu l-a creat pe pri-

mul om „după chipul și asemănarea sa”. Prin onomasticonul greco-slav numele **Adam** pătrunde și la români, fiind atestat în documentele moldovenești din sec. XVI–XVII, ca prenume și ca patronim: *Adam, diacon* (1574), *Adam, duhovnicul lui Petru Șchiopu Voievod* (1593), *Adam, Vistiernicul* (1610) și femininul **Adama** (1519); *Constantin Adam* (1609), *Iurașeo Adam* (1617).

Deși nu prea frecvent, prenumele **Adam** e atestat și în documentele basarabene în toate secolele: *eu Adam ot Săliște* (1673, țin. Orhei); *Mihălachi vornicul sîn Adam* (1743, țin. Lăpușna). Din sec. al XVIII-lea apare și ca nume de familie: *zapis de la Terinti sîn Ion Adam* (1783, țin. Orhei); *Manolache Adam* (1819, țin. Orhei), *Ilii Adam* (1821, țin. Orhei) etc.

În perioada contemporană circulă ca prenume, fiind folosit și în literatura artistică, și ca nume de familie.

Adela

Adela este un prenume modern, inițial fiind o formă hipocoristică de la **Ade-laida** „nobilă”, provenit de la numele germanic **Adelheida**, compus din elementele *adal* „nobil” și *heid* „pătură (socială)”. De la **Adela** s-a format derivatul **Adelina**, devenit prenume independent. Prenumele **Adela** și **Adelaida** sunt atestate în dramaturgia lui Vasile Alecsandri, fiind purtate de personaje din lumea saloanelor, dar n-au intrat în circulație la masele largi de vorbitori. De la prenumele **Adelaida** și **Adelina** au provenit hipocoristicele **Ada**, atestat la Byron și Dickens, **Aida** din opera lui Verdi cu același nume, care, desigur, a contribuit la răspândirea prenumelui **Adina** și **Alina**. Toate prenumele acestea circulă în perioada contemporană și în spațiul românesc, ca prenume de sine stătătoare, noi, moderne. Forma **Adela** s-a încetățenit în onomasticul românesc și datorită romanului cu același nume de Garabet Ibrăileanu.

Adrian

Adrian și **Adriana**, prenume frecvente azi, reproduc numele de persoană latine **Hadrianus** și **Hadriana**, provenite de la numirea localității **Hadria** (în Italia, azi *Adria*), având semnificația inițială de „locuitor al Adriei” sau „cel venit de la Adria”. De aici și numirea *Marea Adriatică*. Din latină prenumele **Adrian** și **Adriana** au trecut la greci, iar aceștia le-au transmis calendarului creștin slavon, de unde au fost preluate de români, în documentele moldovenești fiind atestate cu formele **Adreian** (1620) și **Adriana** (1604), fapt ce denotă vechimea lor în antroponomia românească în comparație cu alte nume de origine latină, care au fost luate pe cale cultă în a doua jumătate a sec. al XIX-lea. Formele **Andrian** și **Andriana** au apărut în slavă sau chiar în greacă prin contaminarea cu prenumele **Andrei**, prenumele **Andrian** fiind atestat și în documentele moldovenești: *Andreian, slugă domnească* (1591), *Andreian* (1596), *Andrian* (1652, țin. Orhei).

Afinoghen

Prenumele **Afinoghen** reproduce prenumele grecesc **Athenogénēs**, compus din **Athénē** (**Atena**, **Afina**), numele uneia dintre cele mai venerate zeițe ale

Greciei antice, și participiul *genes* „născut, zămislit, produs”, **Athenogénēs** însemnând „născut de Atena”. Fiind purtat de un episcop care a fost martirizat, prenumele respectiv a devenit calendaristic și a ajuns în Europa. În calendarul romano-catolic s-a păstrat forma **Athinogen**, iar în cel răsăritean, ortodox, prin filieră slavă, a căpătat forma **Afinoghen** (cu *f < th*), atestată în calendarul rusesc. În calendarele românești actuale apare în două variante: **Atinoghen** și **Antinoghen** (cu *n* epentetic, intercalat). În documentele istorice nu este atestat.

Agafia, Agaton

Prenumele **Agata** cu formele **Agatia**, **Gatia**, s-a format în limba greacă de la adjectivul *agathós* „bun”. De la forma *agathón* „bun” s-a format numele masculin **Agaton**, iar de la acesta – femininul **Agatona**. Prin calendarul creștin prenumele **Agata**, **Agaton** și **Agatona** se răspândesc în Europa. În limbile slave prenumele **Agapia** și **Agata** au fost considerate drept forme ale unuia și aceluiași prenume. Forma **Agata** cu litera Θ (fita), care în greaca nouă se citea *f*, a fost redată de slavii orientali prin *fi* și *f*. Astfel, au apărut formele **Agaftia**, **Agafia**, **Gafa**, iar **Agaton**, **Agatona** au devenit **Agafton**, **Gafton**, **Gaftona**, **Agafon**, **Agafona**. Toate formele acestea și cele cu fonetism latin (cu *t > th*) au pătruns și la români, fiind atestate documentar din sec. al XV-lea, prenumele **Agafia**, cu formele **Gafa**, **Gafia**, și prenumele **Gaftona** fiind frecvent atestate în documentele moldovenești de la sfârșitul sec. al XVI-lea–primul pătrar al sec. al XVII-lea. Cu prenumele **Agathon**, scris și **Agafton**, **Agaton**, este atestat episcopul de Roman (1582–1605) și **Agafton**, egumen al Mănăstirii Humorului (1609–1616). În recensămintele din sec. al XVIII-lea e atestată numai forma **Gafița** (vezi și *Gafița Rozmarinovici* din piesa lui Vasile Alecsandri *Iorgu de la Sadagura*).

Prenumele **Agaton**, cu formele **Agafon** și **Gafton**, circulă și azi numai ca nume de familie.

Agapie

Prenumele **Agapie** s-a format în limba greacă de la substantivul *agápe*, cu sensul inițial „dragoste”, apoi a căpătat sensul de „masă, ospăț, la care luau parte primii creștini”, iar cu timpul **agapă** a început să se numească orice ospăț, masă prietenească, petrecere, banchet. Cu aceste sensuri cuvântul *agapă* este folosit și în prezent în limba română.

Numele de persoană **Agapie** și **Agapia**, prin intermediar slav **Agapii**, au pătruns și la români. În documentele slavo-moldovenești prenumele masculin **Agapie** este atestat la 1448. În documentele moldovenești el devine răspândit în sec. al XVIII-lea sub diferite forme: *Agapie* (1700, 1770, 1792, țin. Lăpușna), *Agapi Ursul* (1775, țin. Orhei), *Agapi Bulmac* (1780, or. Bălți), *Agapii Coșcodan* (1768, or. Bălți), *Agapii Goian* (1784, or. Orhei). De la forma literară cu *p* – **Agapie** – a apărut forma populară vorbită, cu trecerea lui *p* în *c*, **Agache**, fenomen specific graiurilor moldovenești (comp. *piept – chept*, *piatră – chia-*

tră, pisc – chise ș.a.). La 1780 (Bălți) e atestat **Agapi Bulmac**, iar la 1803 el e scris **Agachi Bulmac**. Amintim aici și personajul **Agachi Flutur** din piesa cu același nume de V. Alecsandri. Astfel, forma **Agachi** a devenit mai răspândită decât forma **Agapie**, predominând și azi mai ales ca nume de familie, fiindcă prenumele **Agapie** iese din uz. Prenumele feminin **Agapia** în documentele moldovenești nu este atestat, deși rămâne să admitem că a fost bine cunoscut, dovadă fiind denumirea Mănăstirii Agapia. Numai forma **Agapița** e atestată în povestirea lui C. Negruzzi *Au mai pățit-o și alții*.

Aglaia

Prenumele **Aglaia** reproduce un foarte vechi nume grecesc **Aglaia**, provenit de la adjectivul *aglaós* „strălucitor, minunat”, purtat de una dintre cele trei Charite (Grații, cum le numeau romanii), vechi divinități ale vegetației, apoi ale frumuseții și gingășiei feminine. Atestat încă în *Iliada* lui Homer și devenit prenume calendaristic, circulând în mai multe forme la bulgari, ruși, ucraineni, la români apare numai în sec. al XVIII-lea sub influența neogreacă, circulând în forma diminutivală **Aglăița**. În perioada contemporană **Aglaia** este reluat ca prenume modern de la ruși, ucraineni sau maghiari.

De la popoarele slave este împrumutat în perioada actuală și prenumele **Aglai-da**, provenit de la același adjectiv grecesc *aglaós* „strălucitor, minunat” și *eidós* „înfățișare, chip”.

Agnesa

Prenumele **Agnesa** reproduce un vechi nume grecesc **Hagnes**, format de la adjectivul *hagnós*, *hagné* „pur, curat, cast”, iar mai târziu și „sfânt”. În latină a fost redat în forma **Agnés**. Pătruns în onomasticonul creștin din primele secole ale erei noastre, se răspândește în țările apusene, devenind frecvent și datorită apropierei, prin etimologie populară, de *agnus* „miel”, a cărui valoare simbolică este recunoscută în religia creștină. Prenumele **Agnés(a)** devine răspândit și în sec. al XIX-lea, datorită succesului pe care l-a avut poemul lui John Keats *Ajunul Sfintei Agnes* (1819) și personajului **Agnés** din romanul lui Ch. Dickens *David Copperfield* (1850).

Prenumele **Agnesa** și forma sa hipocoristică **Agnia**, devenită prenume de sine stătător, sunt atestate la ruși și la ucraineni. La români **Agnesa** pătrunde în sec. al XX-lea, ca prenume nou, modern, iar **Agnia** este un împrumut recent.

Agripina

Prenumele **Agripina** reproduce numele roman **Agrippina**, care, după o etimologie populară, ar fi însemnat „născut cu picioarele înainte”. Spre deosebire de prenumele latine, pătrunse în antroponimia română în sec. al XIX-lea, prenumele **Agripina** s-a răspândit la popoarele slave, apoi și la români, prin onomasticonul creștin. În documentele moldovenești este atestat din sec. al XVI-lea, cu formele: **Agrăpina** (1598, țin. Lăpușna), **Grăpina** (1602, țin. Orhei), **Gripi-**

na (1677, țin. Hotin), **Agrepina** (1772–1774, țin. Orhei–Lăpușna) ș.a. Din formele slave în documentele moldovenești este atestată forma **Agrișca** (1520), provenită din **Agripinușca**. În graiul moldovenesc au mai apărut variantele vorbite **Agrafena**, **Agritina** și mai ales forma populară **Grăchina**.

Ala

Prenumele actual **Ala** este o prescurtare din **Alexandra**, **Alina**, **Albina**, **Aleutina** și alte prenume care încep cu *Al-*. Procedul acestei prescurtări e cunoscut în mai multe limbi, inclusiv în română, dar ca prenume de sine stătător **Ala** a devenit în limba rusă (**Alla**), de unde s-a răspândit și la popoarele vecine.

Albert

Prenumele **Albert** a provenit de la numele germanic **Adalbert**, compus din *adal* „nobil” și *berth* „strălucit, ilustru”. **Albert** s-a răspândit la toate popoarele europene, de unde a pătruns și la români în perioada actuală ca prenume nou, modern.

Albina

Albu, **Alba** și **Albin**, **Albina** (< lat. *albus* „alb”), nume de persoane de vechi tradiție la romani, care se presupune că au circulat și la populația romanizată din Dacia, au avut o răspândire largă și în onomastica românească. În documentele moldovenești, cu numele **Albul** (având o bogată familie de derivate, care au circulat în funcție de prenume, patronim și supranume), între anii 1393 și 1623, au fost atestate 62 de persoane. Între 1488 și 1609, au fost atestate 16 persoane cu prenumele feminin **Alba**. **Albin** (provenit din vechiul cognomen, supranume, roman **Albinus**) n-a fost atestat în documentele moldovenești. În primele secole ale creștinismului, **Albin** și femininul **Albina** au pătruns în calendarul catolic și s-au răspândit în țările apusene (Italia, Franța, Germania, Ungaria). De la unguri prenumele **Albin** a trecut la români, fiind atestat în Ardeal, la 1848, când, sub influența Școlii Ardelene, a fost reluat pe cale cultă și repusă în circulație o serie de prenume de origine latină, dar **Albin** n-a căpătat răspândire. Pentru antroponimia contemporană prenumele **Albina** este un împrumut, pe cale cultă, din țările apusene. De la **Albina** azi circulă hipocoristicele **Ala** și **Albinuța**, acestea fiind influențate, prin analogie, de substantivul comun *albină*.

Aleutina

Prenumele **Aleutina** a apărut în limba greacă de la un cuvânt care însemna „unsă cu substanțe aromatice”. Pătruns în onomasticonul creștin, prenumele respectiv, prin filieră greco-slavă, a ajuns la ruși și la ucraineni, căpătând forma **Alevtina** și fiind atestat într-un calendar creștin rusesc de rit vechi. La români nu este atestat nici în calendarul creștin ortodox, nici în documentele istorice. În perioada contemporană, de la ucraineni, pe cale orală, prenumele respectiv a

trece și la români, fiind adaptat cu forma oficială **Aleutina** și cu forma populară **Aliftina**.

Alexandru

Prenumele **Alexandru** și **Alexandra** provin de la numele grecești **Aléksandros** (gen. **Aleksándru**) și **Aleksándra**. Format în limba greacă de la verbul *alêxo* „a apăra, a proteja” și substantivul în genitiv **andρός** „bărbat, om”, **Aléksandros** înseamnă „care apără pe oameni”. Frecvența acestui prenume la toate popoarele europene se explică prin faptul că el a avut o circulație largă încă în lumea antică, fiind purtat de vestitul comandant de oști **Alexandru Macedon**, care, prin cuceririle sale, a contribuit la răspândirea culturii și civilizației grecești. În lumea medievală el s-a răspândit prin literatură, mai ales prin romanul **Alexandria**, o legendă despre **Alexandru Macedon**, roman devenit cunoscut în Asia și Europa, inclusiv în țările românești. A doua și cea mai importantă sursă de punere în circulație a prenumelui **Alexandru** a fost și rămâne calendarul creștin, prin care a pătruns în masele largi de vorbitori, adaptându-se la sistemele diferitor limbi și în fiecare din ele dând naștere unor forme populare și hipocoristice noi. La români a ajuns prin filieră slavă, în documentele slavomoldovenești fiind atestate formele ucrainene **Olecsandro**, **Oleşca**, **Alecsandro**. În forma **Alecsandru** e atestat la 1392: **Alecsandru**, fiul lui Roman Voievod și al Anastasiei, în sfatul domnesc al lui Roman Voievod (1392–1393), devenit apoi domn al Țării Moldovei (1400–1432) și supranumit **Alexandru cel Bun** (**Alecsandru cel Bătrân** și **Prea Bun**). În sec. XV–XVI, în Ardeal și Moldova, sunt răspândite formele ungurești **Şandru**, **Şendrea**, **Şendre**: **Alecsandru** (**Şandre**, **Şandru**, **Şendrică**), spătar, stăpân în Glodeni pe Crasna și Vasileuți pe Nistru, martor în sfatul domnesc (1436–1439); **Şandru** (**Alecsandru** de la Cetatea Nouă), pârcaľab de Roman (1528–1546) etc., etc. Aceste prenume s-au păstrat până azi ca nume de familie și ca nume de localități: satul **Şendreni**, raionul Nisporeni.

În istoria Moldovei **Alexandru** era preferat ca prenume domnesc, fapt relatat de cronicarul Grigore Ureche despre schimbarea numelui **Petre Stolicul** în **Alexandru-Vodă**, supranumit **Lăpuşneanul**, domn al Țării Moldovei (1552–1561; 1564–1568). Prenumele **Alexandru** a mai fost purtat și de alți domnitori ai Moldovei: **Alexandru cel Tânăr** (1449, 1452–1453), **Alexandru Iliş** (1620–1621), **Alexandru Moghilă** (Movilă) (1615–1616) și **Alexandru Ioan Cuza**, domn al Principatelor Unite (1859–1862) și al României (1862–1866). Ca nume comemorative **Alexandru cel Bun** și **Alexandru Ioan Cuza** sunt astăzi numiri de localități. De la diferite persoane cu prenumele **Alexandru** au provenit și actualele numiri de localități: **Alexăndreni**, **Alexăndreşti**, **Alexandrovca** (formă rusificată). De la prenumele **Alexandru** s-a format numele **Alexandri**, atestat documentar la 1603–1621 (**Alexandri**, vistier, martor în sfatul domnesc), purtat apoi de scriitorul clasic **Vasile Alecsandri**. Domnitorul **Alexandru Lăpuşneanul** a fost imortalizat de scriitorul C. Negruzzi în nuvela istorică cu același nume.

Pe baza nuvelei a apărut recent și opera cu același nume de compozitorul Gheorghe Mutea.

De la prenumele **Alexandru** și **Alexandra** ingeniozitatea poporului român a creat o bogăție de forme populare și hipocoristice, dintre care o mare parte circulă și ca nume de familie: **Alecu**, **Leca**, **Lixandru**, **Lixăndruță**, **Druță**, **Lisandru**, **Lisandra**, **Sandu**, **Sandru**, **Sanda**, **Săndel**, **Sănducu**, **Săndulache**, **Sănduleț**, **Săndușu**, **Sănduța** etc., etc.

De la **Alexandru** provin și formele contemporane, moderne, **Alexandrin** și **Alexandrina**, împrumutate din apus ca nume noi de sine stătătoare.

Alexei

Prenumele **Alexei** a provenit de la numele personale grecești **Alexas**, **Alexias**, **Alexis**, **Alexios**, considerate ca hipocoristice formate prin trunchiere de la numele compuse cu verbul *alêxo* „a apăra”, numărul acestora în limba greacă fiind destul de mare. Unul din ele este și **Alexandru**. De aceea unele hipocoristice de la **Alexei** și **Alexandru** coincid: **Alecu**, **Leca**, **Lexi** etc. Prin calendarul creștin, numele grecesc **Alexios** (forma latină **Alexius**) s-a răspândit în Europa, ajungând și la slavi, de la care a pătruns la români, circulând sub diferite forme: **Alexa**, **Alexe**, **Alexie**, **Alexei**. În calendarul creștin ortodox, la 30 martie, stil vechi, este atestat *cuviosul Alexei, omul lui Dumnezeu*. La 1756, în țin. Lăpuşna este atestat un *Vasăli Alexăi* (patronim cu formă populară de la **Alexei**). În documentele slavomoldovenești au fost atestate și formele ucrainene **Olexa**, **Oleşco**, de la acesta provenind și toponimul **Olişcani**, atestat la 1652 în țin. Orhei, azi având forma **Oleşcani**. Cronicarul I. Neculce, vorbind de feciorul țarului rus Petru I, îi scrie prenumele **Alexii** (formă calendaristică veche rusească), dar și **Alexie** (formă veche românească). V. Alecsandri, în povestirea *Mărgărita*, pe tânărul din Moldova care și-a făcut studiile la Paris îl numește **Alexis** (formă franceză). În Moldova, cea mai răspândită formă populară a fost și este **Alixăi** și hipocoristicul **Lisăi**. Forma oficială veche a fost **Alexie**, înlocuită apoi cu **Alexei**, iar forma populară cea mai frecvent atestată în documentele moldovenești din sec. XIV–XVII a fost **Alexa**. Forma hipocoristică **Alecu**, răspândită în sec. al XIX-lea și purtată de câțiva scriitori (**Alecu Donici**, **Alecu Vărnăv**, **Alecu Bogonos**, **Alecu Russo** ș.a.) a devenit prenume de sine stătător și s-a menținut în uz până azi.

Alfeia

Prenumele feminin **Alfeia** este un derivat modern de la vechiul prenume masculin de formă slavă **Alfei**, devenit în română **Alfeu**, provenit de la grecescul **Alphaios**, numirea râului principal al Peloponesului. Prenumele masculin **Alfeu** s-a menținut până în perioada modernă datorită calendarului creștin în care la 8 iunie este fixat Sfântul Apostol **Alfeu**.

Aliona

Prenumele **Aliona** este o formă populară rusească de la prenumele **Elena**, formă răspândită în perioada sovietică și devenită prenume de sine stătător.

Alisa

Prenumele **Alisa** este un împrumut modern din limbile apusene (**Alice**, **Alis**) prin intermediul limbii ruse (**Alisa**). La origine este un hipocoristic de la prenumele germanic compus **Adelheidis** „pătură socială nobilă”, prenume devenit calendaristic, de la care a provenit și prenumele **Adelaida**. Prenumele **Alisa** este cunoscut azi în toată lumea, datorită celebrei povestiri pentru copii *Alisa în Țara Minunilor* de Lewis Carroll.

Alunica

Prenumele **Alunica** este nou, modern, apărut în limba română de la cuvântul comun *alunică* „mică excrescență pigmentată pe piele”, pe care fetele o imită, aplicând-o cu un creion negru sau vopsea pe față, mai ales pe frunte, între sprâncene, pentru frumusețe.

Ambrosie

Prenumele **Ambrosie** reproduce numele personal grecesc **Ambrosios**, format de la adjectivul **ambrosios** „mirositor ca ambrozia” sau „nemuritor”, fiindcă în mitologia greacă *ambrozie* se numea „hrana aromată a zeilor, despre care se credea că dă nemurire și tinerețe veșnică”. Prin calendarul creștin se răspândește la popoarele slave, ajungând și la români în formele **Amvrosii**, **Amvrosie**, forma **Ambrosie** circulând numai în Ardeal și în Moldova. În documentele basarabene este frecvent atestat prenumele, apoi patronimul și numele de familie **Ambrosie**, cu formele **Ambrohie**, **Ambrohhii** și **Ambroz**. La 1598 este atestat *Ambrosie*, bătrân din Iași, la 1683 – *Ambrohie* din Sipoteni. De la 1742 apare ca nume de familie: *Manoli Ambroz*, martor la dăruirea moșiei Cogălniceni; Luca *Ambrosie* din Zberoaia etc. Astăzi circulă ca nume de familie formele **Ambros** și **Ambrosi**.

Prenumele **Ambrosie**, deși rar întâlnit, se menține în uz, grație calendarului creștin ortodox, care își reia funcția de sursă importantă pentru alegerea prenumelor și în care la 20 decembrie, stil vechi, este fixat Sfântul **Ambrosie**.

Amos

Prenumele **Amos** reproduce numele vechi ebraic **Amos**, care avea sensul „împovărat”. Prin Biblie, fiind purtat de un vechi proroc, prenumele **Amos** pătrunde în Europa, fiind atestat la nemți și la ruși. La români nu este atestat, dar în calendarul creștin ortodox, la 28 iunie, este fixat sfântul proroc **Amos**, de unde prenumele a putut pătrunde în limba comună, deși azi se întâlnește foarte rar.

Ana

Ana este unul dintre cele mai vechi și mai răspândite prenume feminine. El își are originea în limba ebraică, unde exista prenumele **Hannah**, provenit dintr-o frază verbală cu numele divinității **Iahve**, care, potrivit textului biblic, însemna „Iahve s-a îndurat, Iahve a avut milă” și i-a dăruit Anei un fiu. Ebraicul **Hannah**, redat în greacă și latină prin **Anna**, s-a răspândit în toată Europa,

căpătând o frecvență mare mai ales în Anglia, în Imperiul Bizantin, de unde a trecut la slavi și la români. În calendarul creștin ortodox sunt atestate mai multe sfinte cu prenumele **Ana**, care a fost purtat și de mama Maicii Domnului (22 septembrie, stil vechi).

Atestat din sec. al XV-lea, **Ana** apare în documentele moldovenești cu o frecvență mare și cu variate forme hipocoristice, care circulă și azi: **Anica**, **Anicuța**, **Nicuța**, **Anișoara**, **Anița**, **Anușca**, **Anuța**, **Nuța**, **Anca**, **Ancuța**, **Hana** etc. Din sec. al XIX-lea au apărut și forme occidentale: **Anet**, **Aneta**, **Anița**. **Ana** a fost prenumele fiicei lui Ștefan cel Mare, înscrisă în pomelnicul mănăstirii Bistrița (1499). **Anița** s-a numit soția lui Constantin Cantemir (pe când era serdar). **Ancuța** a fost numele fiicei lui Radu Șerban și a lui Constantin Brâncoveanu. **Ancuța** este și prenumele personajului feminin din povestirile lui Mihail Sadoveanu *Venea o moară pe Siret* și *Hanul Ancuței*. Principalul personaj feminin din opera lui Ion Druță *Balade din câmpie* are prenumele **Nuța** ș.a. Prin intermediul matronimului (de la prenumele mamei) au provenit și numele de familie: **Anei** (< al **Anei**), **Anică**, **Aniță**, **Anițoae**, **Anițoi**, **Anușcă**, **Anuțoi**.

B. P. Hasdeu aduce date interesante despre folosirea prenumelui **Ana** în folclorul românesc. De exemplu, în descânțece **Ana** este prima dintre cele nouă zâne invocate să-i ajute pe bolnavi. Adresarea *Ană buziană* denotă faptul că „epitetul este un derivat de la *boz*, plantă cu recunoscută proprietăți curative încă din antichitate și din care era făcută cununa zeului Pan”. În două ghicitori **Ana** este identificată cu *lumina* („Ana grasa/ Umple casa” și „Ana subțirica/ Umple ulcica”, răspunsurile fiind *ziua* și *opaiful*). La români **Ana** era sărbătorită cu mare fast în luna martie, în aceeași perioadă cu zeul Marte. De aceea se crede că la origine **Anna** era o divinitate a lunii. Unii cercetători consideră că prenumele latin **Anna** este de origine etruscă, iar alții îl consideră o formație latină de la *amus* „babă”, fiindcă în mitologia romană era prenumele unei bătrâne care ar fi salvat poporul de la foamă. Acestea și alte exemple duc la gândul că **Ana** din folclorul românesc poate fi o reminiscență din perioada daco-romană peste care s-a suprapus mai târziu numele de origine ebraică.

Ananie

Prenumele **Ananie** reproduce numele ebraic **Hananiah**, care la origine însemna „din mila Domnului”. Purtat de prorocul **Anania**, prin Biblie, ajunge la popoarele slave și la români, fiind fixat în calendarul creștin la 9 aprilie. În documentele moldovenești este frecvent atestat sub diferite forme: **Ananie**, **Anania**, **Nan**, **Nanie**, **Naneș**, **Nanciu**, **Neniul**, **Nenciul**, **Nenceac**. Din sec. al XVIII-lea formele în cauză apar ca nume de familie care circulă și în perioada contemporană: **Nani**, **Nanu**, **Nanescu**, **Neniu**, **Nenciu**, **Nencev**.

Anastasia, Anastasie

Prenumele **Anastasia** și **Anastasie** reproduc numele grecești **Anastasia**, **Anastasios**, create pe baza termenului ecleziastic grecesc *anástasis*, folosit și